

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hubel

ERNST KAPER

'X 1

DEN STØRSTE STUND
VOR SLÆGT HAR OPLEVET

DYBBØLFESTEN

11. JULI 1920

MED 22 ILLUSTRATIONER

GYLDENDALSKE BOGHADEL - NORDISK
FORLAG - KØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXXI

DEN STØRSTE STUND
VOR SLÆGT HAR OPLEVET

ERNST KAPER

DEN STØRSTE STUND

VOR SLÆGT HAR OPLEVET

DYBBØLFESTEN

11. JULI 1920

MED 22 ILLUSTRATIONER

GYLDENDALSKEBOGHADEL - NORDISK
FORLAG - KØBENHAVN OG KRISTIANIA
M D C C C X X I

**FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN**

FORORD

Under det nordiske Møde i Vester Sottrup Forsamlingsgaard i Sommer fortalte jeg frit efter Hukommelsen for Deltagerne, paa selve Kongeskansen paa Dybbøl, mine Oplevelser d. 11. Juli 1920. Jeg bemærkede da det Indtryk, denne Fremstilling gjorde baade paa Nordmænd og Svenskere og paa Landsmænd. Man anmodede mig derefter om at nedskrive den. Særlig min Ven og Efterfølger som Rektor ved Ordrup Gymnasium *Otto Madsen* lagde mig det indtrængende paa Sinde. Da han saa pludselig døde i Efteraaret, mindedes jeg hans Ord, og paa Skolens Fødselsdag holdt jeg Foredrag om Dybbølfesten for Skolens Børn og Forældrekrede.. Da endelig ogsaa Skolebibliotheksforeningen henvendte sig til mig om en Udgivelse, for at faa et lille Mindeskraft derom for Ungdommen, saaledes som Begivenhederne havde afspejlet sig i en Individualitet, hos et Menneske med maaske lidt videregaaende Forudsætninger end de fleste, mente jeg at maatte opfylde Ønsket. Jeg har særlig taget Tone og Tanker fra det omtalte Foredrag for Børn og Voksne under eet. Jeg fandt blot yderligere paa, at give Fortællingen den bekendte literære Form, som man paa Tysk kalder: eine empfindsame Reise; og desuden har jeg sanket nogle Billeder sammen dertil.

Øjemedet med Bogen fremgaar af denne min Skildrings Forhistorie.

Jeg kunde tænke mig, at nogle af de mange Deltagere i Dybbølfesten kunde give mig et og andet Supplement til Tekst eller (særlig) Billeder. Hvis denne lille Bog nogensinde skulde naa til 2den Udgave, vilde jeg være glad ved at kunne raade over sligt.

Københavns Raadhus, December 1921.

Dr. ERNST KAPER
Borgmester.

1920 vil staa som et Gyldenaar i Danmarks Historie. Da skete det utrolige, det vidunderlige, at Sønderjylland kom hjem igen til Danmark.

Prøjsens store og haarde Statsmand, Otto von Bismarck, der havde skabt Landet en stor Hær mod Folkets Vilje,

skulde prøve den og vise Folket Nytten af den; og da Frederik den Syvende af Danmark i 1863 pludselig var død paa Lyksborg Slot, og det var meget svært for vort Land at faa Orden paa sine egne Sager, fordi vi fik en Konge af en ny Familie, og Slesvig, Holsten og Lauenborg havde hver sin Stilling til den danske Stat, fik han den anden tyske Stormagt, Østrig, med til at angribe Danmark. De skulde hjælpe »den undertrykte Broderstamme«, saadan hed det, men paa sit kraftige Plattysk sagde Bismarck lige ud til sine Venner, hvad det gjaldt om: Dat mött wi hebben — Det ska' vi ha'!

Otto von Bismarck.

Fra det danske Folks ældgamle Grænse, hvor allerede Thyra Danebod havde bygget Danmarks Grænseværn, fra Danevirkestillingen maatte den lille danske Hær en mørk Februarnat ad islagte Veje trække sig tilbage for ikke at blive overvældet af den knusende Overmagt. Paa Dybbøl Banker, hvis Skanser

Baches Maleri af Christian IX i Dybbøl Skanser, Sen-Aften d. 22de Marts 1864. Efter 10 Ugers Belejring faldt Skanserne for Storm d. 18de April. Forsvaret kostede Danmark 8000 Mand, faldne, saarede og fangne.

dannede et befæstet Brohoved paa Fastlandet til Værn for Øen Als, forsøgte endnu i mange lange Uger en tapper Modstand, skønt hverken de danske Forladegeværer eller gamle Kanoner kunde række Prøjserne, der med nye Bagladegeværer og riflede Kanoner kunde ligge udenfor Skudvidde og ødelægge det danske Forsvar. Efter Stormen paa Dybbøl, efter forgæves Fredsforhandlinger i London og efter Prøjsernes Overgang til Als maatte Danmark afstaa Holsten, Lauenborg og — hele Slesvig.

I 1866 aabnede Bismarck Krig mod Østrig og dets Forbundsfæller, de sydtyske Stater. Den prøjsiske Hær slog hurtigt og fuldstændigt Fjenderne, og Prøjsen tog selv alle tre Hertugdømmer, men maatte love den franske Kejser at lade Nordslesvigerne stemme, om de vilde blive under Prøjsen eller komme tilbage til Danmark. Dette Løfte holdt Bismarck ikke. I den store Krig 1870—71 slog Prøjserne, der nu havde Sydtyskerne paa deres Side, Frankrig og fratog det Elsass og Lothringen, og den prøjsiske Konge blev tysk Kejser. Siden da havde Tyskland skabt sig en uhyre stærk Verdensstilling ved sin Flid, sin Arbejdsdygtighed og sin Videnskab, støttet til en kolossal kampberedt Krigsmaskine, der bestod baade efter gammelprøjsisk Skik af en glimrende Hær og af en efterhaanden mægtigere og mægtigere Flaade, som særlig, efter at Bismarck var blevet afsat, var skabt ved den veltalende, men ogsaa stortalende tyske Kejser Wilhelm den Andens Bestræbelser.

Ligesaa store som Tyskerne var blevet udadtil, ligesaa smaa-lige var de overfor de fremmede Nationaliteter, der stod under deres Herredømme. Baade Franskmand, Polakker og Danske maatte sande, at Tysklands Magtstilling var bygget op ved »Blut und Eisen«. Fra de Par Hundredtusinder Danske i Nordslesvig kunde der da ikke true den mægtige tyske Stat nogen Fare, og dog blev det danske Sprog voldeligt undertrykt i Skole og Kirke, for Retten og paa Møder. Men den danske Befolkning samlede sig til Modstand i stærke Kampforeninger, til Forsvar for Sproget, og for Jorden, som Prøjserne ved Opkøb ogsaa vilde tage fra dem; og da den stærke Udvandring i de første Aar-tier efter 1864, til Danmark og til Amerika, var standset, gik

det danske Sindelag og det danske Sprog i Nordslesvig fremad, trods prøjsiske Gendarmer og Landraader, Præster og Lærere.

I August 1914 udbrød den forfærdelige Verdenskrig, der endte med Tysklands Sammenbrud i November 1918. Kejseren forlod sin Hær og flygtede til Holland, og ved Revolution blev Tyskland en Republik. Ved Freden i Versailles glemte de sejrige Stormagter ikke Danmark: efter Befolkningens Beslutning gennem en Folkeafstemning, hvor de 75 % stemte for Danmark, fik vi i 1920 Nordslesvig tilbage. Paa Dybbøl Banke skulde Genforeningen fejres med en stor Folkefest, og til at tage Del i den var jeg blandt mange andre som en af Københavns Borgmestre indbudt af den danske Stat. Det er den Fest, jeg skal fortælle om. Jeg vil mest fortælle om, hvad jeg selv oplevede; for det kan man i Reglen bedst.

Det var en broget Skare, der mødtes paa Københavns Hovedbanegaard om Morgenens Lørdag d. 10de Juli for i Ekstratog at køre ned til Sønderborg. De allerfineste, Regeringens og Rigsdagens Medlemmer, var sejlede af sted i deres egne Skibe lige fra København ned til Sønderjylland; men i de lange Gennemgangsvogne samledes Departementschefer og Borgmestre, Generaler og Admiraler, Statsgældsdirektøren og Statsbanernes Generaldirektør og Hærens Generalauditør og Generaltolddirektøren og — kort sagt alle de, som H. C. Andersen kalder Gedebukkensoverogundergeneralkrigskommandersergeanter — og saa Bestyrelserne dels for det »Sønderjydske Fond«, som det danske Folk havde samlet sammen til i Millionvis for at komme Sønderjyderne til Hjælp saa hurtigt som muligt, fordi der var saa mange af dem, der var haardt medtagne af Mangel paa Mad og Klæder og Penge efter Krigens Tab og Savn, dels for de patriotiske Foreninger, der havde holdt Forbindelsen vedlige med Sønderjyderne, mens de var skilte fra Danmark og undertrykte af Prøjserne.

Mens vi uden at standse fo'r ad den gammelkendte Vej forbi Roskilde, Ringsted, Sorø, Slagelse ad Korsør til, blev vi rystede godt sammen. Vi Danske tager aldrig andres eller hin-

U

andens eller vor egen Finhed saa højtideligt, og her var vi tilmed alle samlede i Følelsen af de store Begivenheders Herlighed. Vi fik snart lavet et Sangkor med baade Diskant og Bas til at synge vore Fædrelands- og Folkesange, men vi fik ogsaa drøftet de store og skiftende Følelser, som var gaaet gennem alle danske Sind i den sidste bevægede Tid, og som laa bagved alt det store, vi nu stævnedes imod.

Hvad havde vi ikke altsammen oplevet! Lige fra de sidste Dage før Verdenskrigen, da vi ikke kunde tro, at det forfærdelige skulde slippes løs over Menneskeheden. Da saa' vi, at Østrig *vilde* knuse Serbien, skønt det bad ydmygt om Forladelse for Mordet paa den østrigske Tronfølger, og at Tyskland slog Følge. Folk i København samledes i de Dage paa Raadhuspladsen for at se de sidste Opslag i Avisvind uerne. Da Tyskland i de første Augustdage faldt ind over Belgien, hvis Neutralitet det selv havde været med til at garantere, da gik der en Rædsel gennem alle danske Hjerter, af Harme og af Frygt: var vi ikke det næste lille Land, der, liggende i den dybeste Fred, skulde trampes under Fødder? Jeg glemmer aldrig den Aften, Englands Krigserklæring kom. England havde ikke, som den tyske Rigskansler troede, villet være med til at betragte Stormagternes Garanti for Belgiens Neutralitet som »en Lap Papir«, og nu stod det at læse oppe i Vinduet i klare Ord, at snartsagt hele Evropa stod i Brand. Store stærke Mænd gav sig til at græde højt, og alle ilede videre med Budskabet, mens nye Skarer strømmede til for at faa Bekræftelsen paa det forfærdelige. Tyskland og Østrig, Frankrig og Rusland, og nu England til!

Saa kom de Dage, da syv tyske Hære som en Kæmpetromle raserede Nord f ran krig. Udfaldet af Slaget ved Marnef loden, der standsede Tyskernes Sejrsang i September 1914, fik jeg, der dengang var Skolerektor ude i Ordrup, at vide midt i Skoletiden. Jeg løb fra Klasse til Klasse og slog Dørene op: »Den prøjsiske Hær er slaact for første Gang i over 100 Aar,

og Franskmændene har erobret Reims tilbage«; alle havde vi ventet Paris' Fald.

Og saa den uendelige Krigs videre Gang: snart Calais og Verdun, snart Dardanellerne og Saloniki, snart Horns Rev og »Lusitania«, snart Tsingtau i Kina og Falklandsøerne ved Sydamerika, snart Galizien, Ukraine og Riga, snart Bagdad, Jerusalem og Suez — Italiens Indtrædelse i Krigen — Rumæniens Undergang — Amerikas Forbitrelse over »den uindskrænkede U-baadskrig« — det hellige Ruslands Fald: Rækkefølgen kan man knap eller slet ikke holde fast bagefter. Indtil endelig den store tyske Offensiv i Frankrig i Foraaret 1918 fyldte os med ny Ængstelse. Saa kom Omslaget d. 18de Juli 1918. General Foch, den samlede Ententes fælles Overgeneral, jog Tyskerne tilbage igen over Marne; man kunde knap tro derpaa; men han havde gemt sine Reserver i Bjergskovene, baade de franske og de amerikanske, der hver Dag i Titusindvis med Kanoner og Tanks, med Telte og Jernbanevogne var spyede i Land paa Frankrigs Kyst. Saa fulgte endelig Slag i Slag Gigantens bragende Sammenstyrtning. Den 8de November 1918 begyndte Revolutionen i Kiel.

Midt under den hærgende Farsot, der fulgte i Krigens Fodspor og Verden over bortrev flere Mennesker end selve Krigen, lyttede vi spændte til, om Danmark blev glemt. Den amerikanske Præsident, Wilson, havde proklameret de 14 Punkter, hvorpaa Vaabenstilstanden blev sluttet: deriblandt var Danmarks nationale Forhaabninger ikke.

Da rejstes de som et Krav i den tyske Rigsdag af den danske Repræsentant, Hans Peter Hanssen-Nørremølle, fik Tilslutning af Nordslesvigs talrige danske Foreninger, af den danske Rigsdag og af den offentlige Mening i Norden, for hvilken den store svenske Socialistfører Branting navnlig gav et godt og fast Udtryk. Selv den nye tyske Udenrigsminister, Dr. Solf, gav Plads for »Selvbestemmelsesretten« i denne Sag.

Og hvad havde vi i København ikke set og oplevet siden da?

Først strømmede Krigsfangernes Ti-, ja Hundredtusinder fra Tyskland ind over Danmark. Snart var det smaa Franskmænd

med røde Bukser og rød Kasket, som de havde dem i Krigens Begyndelse, eller i den senere Krigstids horizontblaa Uniformer; snart smaa sortsmudskede Italienerne, snart lange khakiklædte Englændere og mange, mange flere, lige til Hinduer og Arabere, alle godt og kærligt modtagne af Befolkningen efter Fangenskabets nedbrydende Lidelser, fysiske og sjælelige. Det var ejendommeligt at se disse Skarer vimle paa vore Gader, lidt sky og usikre endnu i den nye Frihed og i den fremmedsproglige By.

Saa kom de slesvigske Krigsfanger, navnlig fra de Fangelejre i Frankrig og England, som Danmarks Venner havde faaet

Sønderjyske Krigsfanger under Indsejlingen til København. Tilvenstre paa Billedet slaar - uden Iluc - deres aandelige Fører under Fangenskabets, deres Talsmand lier, stud, theøl. Fuglsang af Haderslev. Ojeblikkets Stemning præger hans Holdning. Kunde Navnet være smukkere?

indrettet specielt for dem. Hvert af Holdene blev sejlet til sin særlige By og blev indkvarteret i Befolkningens Hjem. København modtog de første, og vi holdt en stor Banket for dem paa Raadhuset. Vi Danske var ikke smaalige i vor Gæstfrihed: jeg har selv truffet en »saksisk Sønderjyde«, der havde lært Dansk

af Kammerater i russisk Fangenskab i Sibirien og nu var sluppet med. Han var lidt ked af det, sagde han, naar de sang »I alle de Riger og Lande« og kom til Ordene:

de saa, jeg var Holger Danske
og ingen formummet Skælm!

Andre fik frit Lov til at bekende sig til tysk Sindelag uden Skaar i Gæstfriheden, men Grundstammen var vore støtte og faste danske Bøndersønner fra Nordslesvig.

Endelig havde vi i København modtaget først de franske og saa de engelske Besættelsestropper, der vendte hjem fra den internationale Kommissions Afstemningsregimente i Slesvig. I fuld Krigsmaling var de marscheret gennem Gaderne; Franskmandene, de smaa Alpejægere, med det morsomme Musikkorps, der svingede med Hornene, saa de glimtede i Solen, ombølgede

Alpejægerne i København, med Krigens SLaalhæhn paa Hovedet. Musikken svinger Hornene. I Baggrunden Garderkasernen.

af Jubel, saa Rækkerne løstes; Englænderne, høje og ranke i faste Geledder. Franskmandene var som Gæster paa Raadhuset beskedne og ædruelige, Mandskab og Officerer i eet med hver-

andre endog i Dansen i Raadhusets overdækkede Gaard; de engelske gentlemen fejredes for sig i Raadhusets Festsal, mens deres Underofficerer og menige Soldater og Matroser jodlede og jublede paa egen Haand paa Raadhusets Gange og i dets Gaarde.

Det var som Tak for denne københavnske Gæstfrihed, at Københavns Overpræsident og Borgmestre var bedt med af Staten til Genforeningsfesten paa Dybbøl.

Alen forud for Besættelsestroppernes Modtagelse i København var gaaet de to store og dybtbevægede Afstemningsdage i Sønderjylland.

Sønderjyder!

liu er Dagen der, vi vil Ijcern!

I}vad Slægtled fyar troet paa, fædrene fæmpet og XRodrene grædt for, I}aabet, der bar baaret vore Sonner over Krig og Pod, ffal nu gaa i (Dpfyldelfe.

2Han bar givet os Iloglen i I}ænde til den Iaafede Por, mod bvilfen vi fyar b^nret i et b^I^I ilarlpindrede, — men vi maa felv luffe Poren op!

Nyf ©rænfepælene op og flyt dem langt mod Syd !

Di er Danffe, og vi vil vedblive at være Danffe, og 2lffstemnings=dagen ffal vidne derom for fommende Slægter.

3 Syd og Zcord, i ÖJft og Deft i vor Sandsdel vil vi famles om det fælles Htaål, ffal det lyde enigt fom fra Droder og Softer:

vi vil hjem, bjem til Danmark!

Saadan lød de Danskes Opraab før Afstemningen i 1ste Zone. Den 10de Februar 1920 blev en skøn Sejrens Dag for trofast Danskhed. Over Nordslesvigs Land vajede i forrygende Blæst Dannebrog, tit paa umalede Flagstænger, fra Gaard og

fra Hus. Landsogn paa Landsogn meldtes rent danske eller med kun et Par enkelte tyske Tjenestemænds eller statsbundne Indflytteres tyske Stemmer. Helt ned mod Skelbækken var der dansk Majoritet i et Overtal af Sogne. Haderslev By havde dansk Flertal, Sønderborg, der havde haft en stor tysk Marinestation, var tæt ved Halvdelen, mens Aabenraa og navnlig Tønder By, hvor de tysksindede Hertuger i Aarhundreder havde raadet, var overvejende tyske. Møgeltønder, lige udenfor Tønder, hvor den trofaste danske grevelige Lensmandsfamilie Schack har sit Slot, var saa dansk som noget Landsogn.

Tre Fjerdedele Dansk efter 56 Aars Adskillelse og Undertrykkelse!

Den 14de Marts var derimod en bitter Skuffelsens Dag for de fleste Mennesker i Danmark. Vi, der kendte Forholdene i Flensborg og i 2den Zones Landsogne, havde fra Begyndelsen af ikke stort Haab. Og dog, da vi saa den Kraft og Fart, der var i den danske Bevægelse i Flensborg, blev selv vi en kort Stund vaklende i vor Formening.

Men den danske Afstemningsplakat i Flensborg:

I tusind Aar
var Du Danmarks By.
Du Barn af Danmark,
bliv dansk paany!

fandt under den store Tilstrømning af Tyskere, hvis Vugge havde staaet i 2den Zone og hvis vilde Fanatisme virkede som en oplivende Indsprøjtning paa vaklende Sindelag, kun Tilslutning af een Fjerdedel af Flensborgs Befolkning. I hele anden Zone afgaves der 12,800 danske mod 51,724 tyske Stemmer: Stemmesedlernes Kamp var tabt for os! Gode trofaste Danske blev lukket ude, just som de haabede at slaa Døren op til Danmark.

Der fulgte herhjemme haarde Stridigheder paa. Vi fik en stiv Strid mellem Arbejdere og Arbejdsgivere; vi fik Regeringskrise og med den Gadedemonstrationer og Gadespektakler; vi fik Valg til Rigsdagen og nyt Styresæt. Men nu i disse Genforningens Dage lod vi Strid og Uenighed ligge. Det var det samme,

hvad Parti vi hørte til. I Overmorgen kunde vi skændes igen; i Dag og i Morgen var vi alle eet i Lykkefølelsen over, at den 1ste Zone kom hjem til Fædrelandet og i Glæden over Retfærdighedens ublodige Sejr.

Vi var alt imens kommet over Storebælt, over Fyn og Lillebælt til Fredericia. Nu steg Spændingen. Vi nærmede os den gamle Grænse.

Allerede i Vamdrup, hvor man før gik gennem en Træbarak paa Jernbanestationen fra dansk Side over paa den tyske, og for første Gang mødte de »schneidige« tyske Konduktører og den skarpe Kommandotone, var det mærkeligt kun at se og høre vore sindige og hyggelige Jernbanemænd. Men videre! Med et øredøvende Fløjt fra Maskinen passerede vi Grænsen, hvor Telegraftraadene over vore Hoveder sprang fra den ene Side af Sporene til den anden, og de rød-hvide Vogterled afløstes af de grimme sort-hvide. Hvilke Følelser stormede ikke ind paa os: Grænsen var jo slettet!

Som Sønnen af en Landsby lærer paa Tønderkanten, som Søn af en Mand, der i 1864 som Adjunkt ved Latinskolen i Flensborg for sin Trofasthed var jaget ud med Døgns Varsel fra sin dødssyge Hustru, havde jeg altid passeret Grænsen med bittert Sind. I barnlig Trods og med en Drengs usammen-satte Følelser havde jeg, naar jeg i Ferierne tog ned til Besøg hos min Familie, altid sunget »Dengang jeg drog af Sted«, naar jeg, oftest ené i Kupéen, kørte over Skellet mellem Frihed og Tvang, og selvom jeg siden havde lært at se paa Sagen med en Voksens større Tænksohmhed og under Studieophold i Tyskland havde beundret Tyskernes Aandsliv, som det havde udfoldet sig for et Aarhundrede siden, og havde lært mange Tyskere at kende, der var brave og flinke udenfor Nationalitets-spørgsmaalene, havde jeg dog bevaret den gamle Vane.

I Dag stemte jeg i af fuldt Hjerte, af fuld Hals — og med stort Kor.

Det var nu 6 Aar, siden jeg sidst var sydpaa. En Lørdag Aften, paa en Tur til Kolding og Esbjerg, havde jeg gjort en lille Afstikker ned til en Slægtning i Flensborg. Da jeg Søndag

Formiddag gik ned ad Nørregade, strømmede Pikkelhuerne kompagnivis ud fra den reglementsmaessige tyske Militærgudstjeneste i Mariekirken, — selv Vorherre havde Tyskerne jo villet nationalisere, — stillede op i stramme Geledder og marscherede efter skrap og skarp Kommando i drønende Gang op ad de stejle Gader til Kasernen ved Duborg, Dronning Margretes sunkne Slot. Det værnede mig saadan, at jeg ikke blev Dagen til Ende i Flensborg, men hurtigst søgte Sindsro bag Grænsen. Dette stramme Militærbillede steg op for mig Gang paa Gang under Krigen, og end ikke en Tur langs Grænsen i Hungeraaret 1917, hvor de prøjsiske Landstormsmænd i lurvede Uniformer stod ved Skilderhusene for hver 100 Meter langs Grænselinjen, og bag Pigtraadsforhugningerne paa de gamle Bro- og Landevej so vergange bag deres Foresattes Ryg gerne tog mod en Skive Chokolade eller et Stykke Smørrebrød, havde kunnet udviske det.

Men nu var hele det militære Apparat altsaa knust og splintret — ak deriblandt mange af de unge Mænd, jeg saa som Soldater i Flensborg i 1914; ja 6000 danske Nordslesvigere var faldne, og det for deres Undertrykkers Sag.

Ublodig var Sejren ikke for de Danske i Nordslesvig, som for os kongerigske. Inderlig Sorg og inderlig Tak, men i dette Øjeblik dog inderlig Jubel!

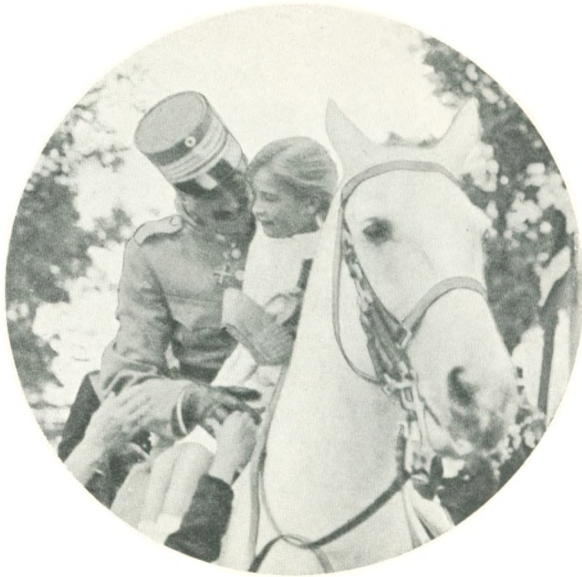

Det var mærkeligt fra Jernbanevinduet at se Dannebrog vaje ved Husene, hvor før de danske Farver ikke taaltes, ikke engang som røde Beslag paa hvide Vinduesposter. Ved en lille Station stod forladte og forsømte Transportvogne fra Krigen Tid i Hundredvis.

I Sommersted kom der nogle Garderforeningsmedlemmer paa, som havde overværet Kongens Ridt over Grænsen den samme Morgen og nu herfra vilde med til Sønderborg. Vi stimlede sammen om dem for at høre Eventyret: paa sin hvide Hest var Kongen dybt bevæget redet over Grænsen mellem Kolding og Kristiansfelt, hilst med simple hjertelige Velkomstord af Egnens Talsmand og af Tusinder og atter Tusinder af danske Nordslesvigere. Revet med af Øjeblikkets Stemning havde

Kongen rider paa sin hvide Hest over Grænsen, fulgt af Prinserne til Hest. I Baggrunden Dronningens Vogn. Først noget længere inde paa slesvigsk Grund vil han blive modtaget af Befolkningens Talsmand.

Kongen i sit hjerterene Instinkt taget en lille Pige, hvis Moder løftede hende op imod ham med nogle Blomster, op foran sig paa Hesten, og med den lille undseeligt glade Pige paa Sadelknappen var han redet ad den første Landsbykirke til paa sønderjysk Grund, til Tyrstrup Kirke, for at takke Gud, fordi han fik Lov til at opleve noget saa stort og lykkeligt.

Vi standsede saa i Vojens, hvis fornøjelige Navn paa sit uforfalskede Jysk betyder det samme som Odense. For den, der var vant til Tyskernes Orden og Akkuratesse, var det en Jammer at se de lasede Perrontage og de forfaldne Stationsbygninger med knuste Ruder og afskallet Maling.

I Vojens kom nye Passagerer paa, da Toget fra Haderslev var kommet frem. Det løb med Ængstelse fra Mund til Mund, at Kongen, da han vilde stige til Hest for at ride gennem Byen, han, den øvede Rytter, af sin egen Hest, der var sendt over fra København, var blevet slaet haardt over Benet. Det var beroligende, at Kongen dog havde kunnet ride ind gennem Byen. Og noget skal der jo til af Uheld ved en rigtig god Fest.

Man kører ad Stambanen ned gennem Slesvig paa den magreste Jord, ned langs Højderyggens flade Hedeland. Langt borte til højre ligger Vestkystens Geest og Marsk, men ikke en Mil til venstre for Banen bugter Landet sig »med Dal og Bakker fagre«, og der ligger de smaa Købstæder ved den indskaarne Kysts Fjorde. Mellem Haderslev og Aabenraa kunde vi tydeligt fra Vinduerne se

Sønderjyllands højeste Punkt, Knivbjerg, hvor Tyskerne havde lavet deres »Skamlingsbanke«. »So ein Ding muss ich auch haben« hedder det i et tysk Ordsprog. Vor nationale Banke nord for den gamle Grænse bærer en simpel Obelisk, med Mærker af Tyskernes Bajonetter fra 1864, da de brød den ned; men Tyskerne havde paa Knivsløjerg bygget et højt Taarn, saa massivt som en Knyt-næve. Men vi vidste det, nu var den store Bis-

marcksstatue i Bøhmandsstil, der før stod inde i Taarnet, »lagt paa Loftet« hos den tyske Borgerforening i Aabenraa.

I Tinglev, hvor jeg som Barn havde siddet saa mange triste Timer i den øde Ventosal, naar jeg skulde vesterpaa ad Tønder til, svingede vi denne Gang i Sen-Eftermiddagssol østpaa, over mod Sundeveds bakkede, smilende og frugtbare Landskab med de slyngede Landeveje mellem levende Hegn.

Et Øjeblik syntes vi at skimte Spir og Skorstene bag en

En sønderjysk Bondepige, klædt i Dannebrog, byder Kongen velkommen.

Bakkekant — det var Flensborg; men ellers var vi optaget af alle de smaa Stationer, vi kørte forbi. Alle Steder havde der samlet sig Folk fra Egnen, der stod i Aftenfreden paa Perronerne og viftede til os, tit med smaa Dannebrogsgflag. Folk havde ikke kunnet blive hjemme paa denne begivenhedsrige Dag og i Forventningen om den næste. Ved Graasten et Glimt til højre ud over Nybølnor mod Egersund og Broagerland, og til venstre mod Slottet i de store sumpede Enge, hvor sidst den bryske Danskfjende, Hertug Ernst Günther, den tyske Kejsers indes Bror, havde boet. Nu mørknede det. Endnu et Syn: ved en Bondegaard lige ved Jernbanen hejste en Ung Kone et stort Flag ned, da vi kom kørende forbi. Hun viftede hen imod os dermed, da en Bil svingede rundt paa Landevejen og dens Blændlys ramte hende og Flaget, saa at det lille Gruppelillede et Øjeblik straaledede os i Møde i Glans og Farver. I næste Nu var vi inde i Mørket. Efter en halv Times Kørsel forbi de kamp-berømte Landsbyer Sottrup og Ragebøl naaede vi i Bælgmørke til Sønderborg Station, der ligger paa Fastlandssiden. Vi fik vor Forplejning, denne Aften som den næste Dag, paa »Sønderborghus«, en af de talrige Forsamlingsgaarde, Befolkningen havde bygget sig spredte over hele Nordslesvig som faste Højborge for Danskheden, fordi de tyske Statsmyndigheder havde truet Kroværterne fra at laane de danske Møder Plads; og vi overnattede i Kupéerne, jeg sammen med en Professor og en General.

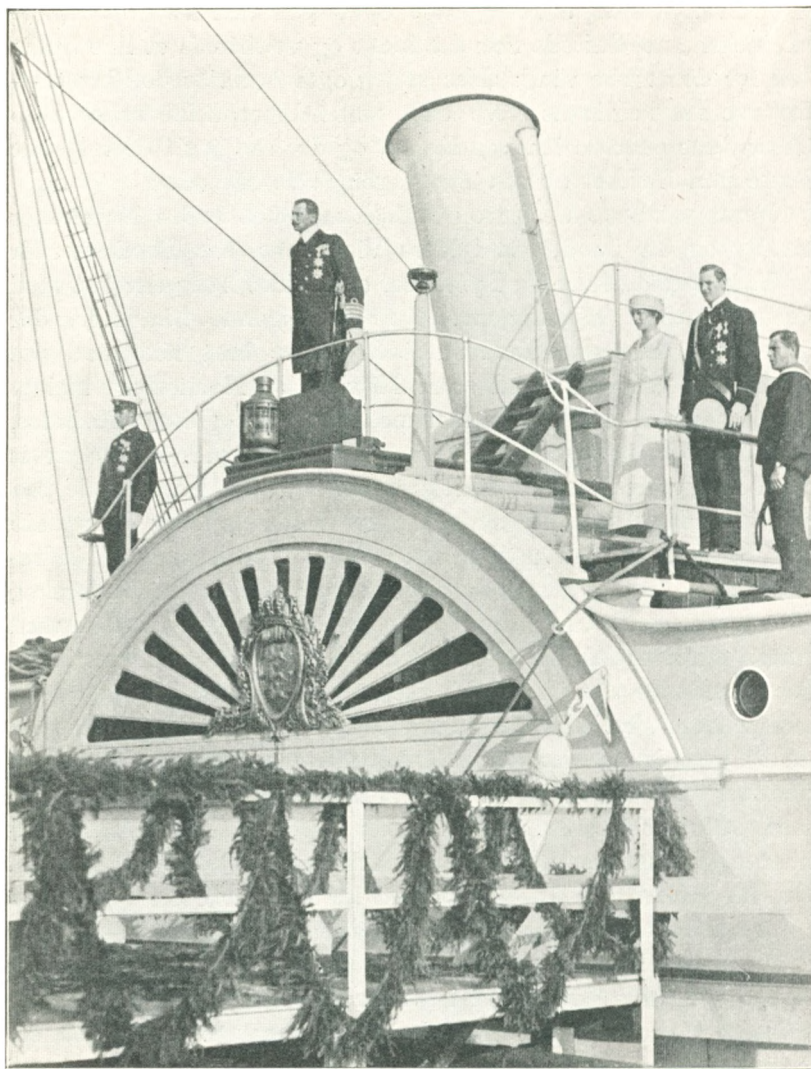
Den næste Morgen var det Dybbøljestens Dag, Søndag d. Ilte Juli.

Over Pontonbroen, der den Dag i Dag forbinder Fastlandet og Als, Sundeved og Sønderborg, som den gjorde det i 64, da vore Soldater under Belejring og Brand maatte over den i Kugleregnet for at naa fra Byen til Skanserne, gik jeg over til Kajpladserne paa Alssiden. Pontonbroen var pyntet med lange Rækker af Dannebrogsguirlander og Gran, og Byens smaa, hyggelige og gemytlige Huse, som endnu for en Del paa gammel-slesvigsk Vis vender Gavlen mod Gaden, blegnede og rødmede under en Styrtesø af Flag, saa mange som jeg aldrig har set

sammen i mit Liv. Højt, højt oppe paa den mægtige tyske Marinekaserne blafrede nok saa kækt og veltilfreds et lille Splitflag for den raske Vind: »Her er jeg ogsaa!« kvidrede Flaget. — Jeg var saa heldig at blive bedt ombord paa Ministrenes Skib »Ægir«, der allerede laa ved Kajen, og der sad jeg i de følgende Timer paa Dækket og saa Festdagen folde sig ud.

Først vrimlede Gader og Bolværk af festklædte Mennesker fra By og fra Land, saa fyldtes Vinduerne, saa Plankeværker og Tagene paa Skure og Lysthuse, og tilsidst hang der tæt med Drengene paa Tagrygningene. De høje grønne Skrænter, der baade paa Als- og Sundeved-Siden falder brat ned mod det smalle Sund, fyldtes med store Klynger af Mennesker; tilsidst var de dækkede fra Fod til Isse med Tusinder og atter Tusinder, som til Fods, i Vogn og i Bil var kommet dertil, i Mængde vis uden Husly om Natten. Lyst jagt paa Lyst jagt laa allerede paa Alssund eller kom strygende ind for fulde Sejl, og Dampskib paa Dampskib, fyldte til Randen med Mennesker og Fædrelandssange, kom glidende ind nordfra og sydfra, fra Haderslev, Aabenraa og Kolding, fra Fyen og fra Flensborg, hilste med Viften og Hurra og Sang fra Bakker, Skrænter og Huse. Rigsdagsmændenes store Damper, der kom lige fra København, gik ind gennem den udsvingede Pontonbro og fik fin Modtagelse med Byraadsmedlemmer og Tale. Nu maa Kongen da snart komme! Det trækker op med Honoratiores i høje Hatte og med Officerer i Galla og Fjerbuske; Garden med Bjørneskindshuerne, Studenterskytter og Spejderdrengene stiller op til Parade. Nu, nu er han der! Hvor lige nord for Havnen det smalle Sund — saa dybt, at de største Krigsskibe kan gaa igennem — svinger i en brat Kurve, smutter tre smaa Torpedobaade omkring Pynten, og bag Skrænterne kommer der Master til Syne; Krigsskibene Gejser og Heimdal fyrer Kongesalutten, og gennem Krudtrøgen styrer Kongeskibet, kridende hvidt i Solen, ind i Sundet, hen til Kajen, med Kongen ragende i Vejret paa Hjul-kassen, hilst med jublende Raab og viftende Lommetørklæder fra hver Bakke, hver Skrænt, hvert Hus! Saa Tale og Svar, Honnør-marsch og Parade — Kongen gaar kun med Besvær ned langs Fronten — og endelig Kørsel gennem Byen under Trængsel og Jubel.

Kongen, Dronningen og Prinserne, ved Ankomsten
til Sønderborg.

Henad 12 stiller vi op til Procession paa Pladsen bag Slottet.
Dér ligger det paa et lille Næs ved Svinget ind fra Flensborg
Fjord til Allsund. Ingenlunde stateligt at se paa, med Respekt

Garden paraderer ved Sonderborg Havn. Korsel gennem Byen.

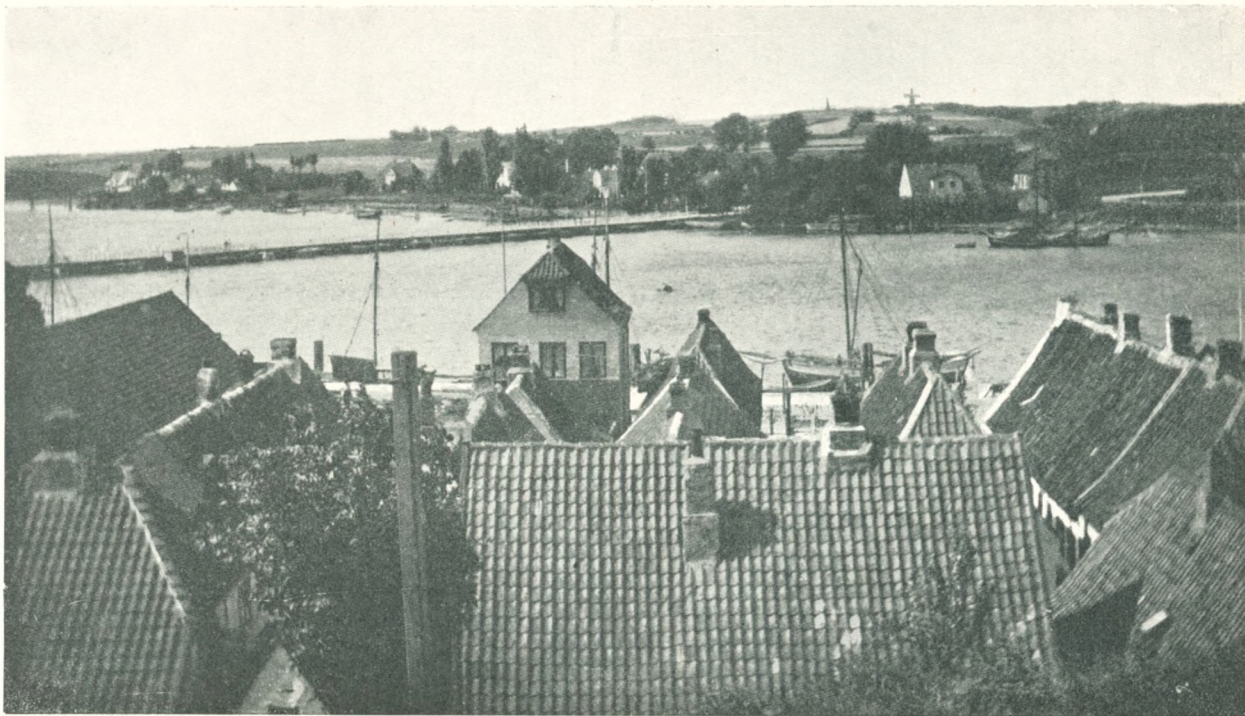
at melde: en gammel Kasse. Men hvad har det ikke indenfor og udenfor sine svære Mure set af Omskiftelser, siden Valdemar Atterdag dansede Bryllup her med Dronning Helvig. I Danmarkshistorien staar det først og fremmest ridset ind som den ulykkelige Borgerkonge Christian den Andens Fængsel gennem 17 lange Aar. Det runde Fløjtaarn, hvor han sad, og hvorfra Sagnet beretter om Stenbordet med Fugen efter hans Tommelfinger, som han pressede ned i Kanten i sin evige, evige Rund-

Sønderborg Slot.

gang under tunge Grublerier, er forlængst brudt ned. Kom man før Krigen over fra Fyen med Skibet fra Faaborg, var det det første Sted, hvor Pikkelhuerne skar én i Øjnene og Hjertet; thi Prøjerne anvendte det til Kaserne. Under og efter Krigen blev det saa brugt — til Husvilde! Sic transit gloria mundi: saaledes forgaar Verdens Herlighed! I Dag fik det dog lidt historisk Oprejsning som Udgangspunkt for det danske Folks Procession op til Dybbølbjerg. Og siden da er det endog kommet paa Frimærkerne!

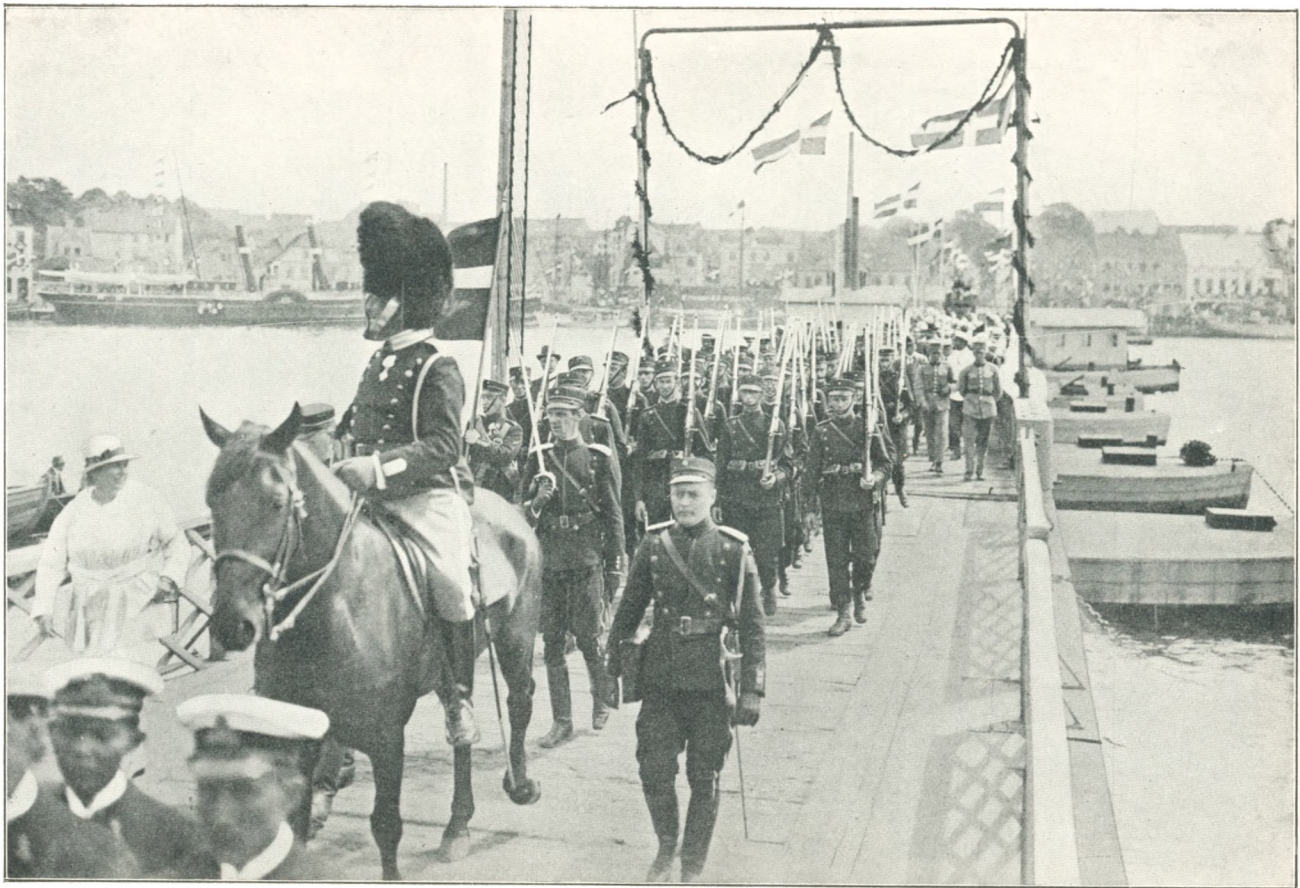
Det danske Folk i Procession, det er i Sandhed en broget Skare. De eneste »stilige« var den nordslesvigske Vælgerfor-

Udsigt fra Sønderborg mod Dybbøl. Ældre Billede. Pontonbroen over Alssund. Det tyske Sejrsmonument og Dybbøl Mølle paa Bakkekammen særtegner Silhouetten.

enings Bestyrelse, der gik i Spidsen, alle, Borgere som Bønder, i lange sorte Frakker og med høj Hat paa — Silkeklaphatten, der pænt ligger flad i en Æske til Hverdag, for paa Festdagen at slaas op med et Smæld. En Amtmand med Guldstriber og hvid Fjerbusk ved Siden af en Rigsdagsmand i graat Jakkesæt og Straahat, runde Hatte og bløde Hatte, Straahatte og høje Hatte i Flæng — saadan som et moderne demokratisk Folk ser ud, der som det danske baade i sin daglige Tilværelse og ved Fest tager Demokratiet for Alvor. Med lidt Musik hist og her, med en Fædrelandssang nu og da marscherede vi af i broget Skare, Mænd og Kvinder, høje og lave, langs Havnen, over Pontonbroen, i et Sving forbi de gamle Broskanser og saa lige frem og jævnt opad en halv Mils Vej mod Bankens Top. Vendte man sig om undervejs, saa saa' man Hoved ved Hoved den store Skare bag sig ned ad Landevejen med de høje Allétræer, med Vandet, Bakkerne og de røde Tage i Baggrunden, og med Skanserester og Krigergrave paa Siderne — da de første var ved Toppen, stod de sidste endnu paa Slotspladsen, alle med alvorligt-glade Ansigter i Forventning om Festen. Dette Stykke Vej, der staar gravet ind i enhver fædrelandskærlig Danskers Sind som vor ulykkelige Hærs *via dolorosa* — denne Smertens Vej var i Dag bleven en *via triumphalis*, ikke for et sejrserberuset brovtende Folk, men for stille Lykke og Taknemlighed. Saa kom vi nærmere til Dybbølbjergs Vartegn, der skues videnom: det grimme tyske Sejrsmonument, der ligner Spiret paa et gotisk Kirketaarn, som man uden Sans for Stil og Smag, Natur og Landskab har stillet plat ned paa Bakkekammen, og den trofaste og redelige hvide Dybbøl Mølle, i Dagens Anledning pyntet med et stort Dannebrogflag paa Mølleomgangen. Den bærer nu igen sin hjertevindende Indskrift, som Prøjerne pillede ned:

Tvende Gange skudt i Grus,
 atter rejst som Møllehus,
 Vogter for et Mindebo,
 Selv en Bavta dansk og tro.
 Spejd saa langt Dit Øje naar,
 Grav ved Grav i Marken staar.

Studenterskytterne med deres Forer, en Gardeofficér, i Spidsen, passerer som Led i Festprocessionen Pontonbroen. Allerforrest Sokadetter, blandt hvilke en siamesisk Prins. I Baggrunden Sonderborg med »Ægir« ved Kajen.

Danske Mænd gav Livet hen,
 Troskab holder Skansen end.
 Taaredugget Ærekrans
 slaar om Dybbøls Navn sin Glans.
 Slægter dø, men Sproget binder,
 Fremtid gror af dyre Minder.

Det grimme tyske Værtshus, bygget i tysk Ølstil, ligger der fremdeles og skæmmer; det hjælper kun lidt, ganske lidt, at det nu har faaet dansk Navn. Men i Dag er der kommet noget nyt til. Soldaterforeningerne har smykket det danske Thermopylæ — hvor en lille trofast Skare, i tapper Kamp trods Haabløshed, for en Stund standsede de fremvæltende Horder og selv led Offerdøden — med en mægtig Flagstang i en stor Stensætning. Naar Kongen passerer i Dag, skal der for første Gang hejses et Kæmpeflag af Silke, skænket af Dansk-Amerikanere, af hvis Skare de udvandrede Nordslesvigere udgør den solide Kærne. Helt nede i Angel kan de se, at dette Sted er dansk. Saa svinger Toget tilhøjre ind over Markerne og ad et Gab i Skansevolden ind paa Festpladsen: en mægtig Skanse paa flere Tønder Land, vel saa stor som Kongens Nytorv, anlagt af Tyskerne i 1865. Fra denne Dag af skal den bære Navnet: *Kongeskansen*.

En Overraskelse møder os straks paa Festpladsen: Skansevoldenes Inderskrænter er allerede besat af nye Tusinder. Og nu først kommer Processionen.

Vil Vejret holde? Fra Morgenstunden har alt tegnet glimrende, men tunge Skyer trækker op, og der falder enkelte Draaber. Det store Friluftstævne kan ikke taale Regn. Jo, det holder det bliver endda straalende Skif te vejr, som det danske Sind, der veksler saa tit og saa let mellem Alvor og Skæmt; det knaldende Lys mellem Overskygningerne gyder dobbelt Liv over Farverne i Landskabets pragtfulde Rundskue og i den brogede Menneskeskare. Og højt, højt oppe hænger Lærkerne og synger i Kor.

Hele det mægtige Rum fyldes efterhaanden. Var der treds-

Kæmpeflaget hejses paa Festdagen. I Baggrunden Dybbøl Mølle.

var der hundredtusind? Ingen kunde tælle dem. Der kommer Smil paa alle Ansigter, da en lille Deling Marinesoldater med Løjtnant og Marinesplitflag marscherer ind ad Skansegabets til de gemytlige Toner af »Holmens faste Stok«. Hver og en kender jo Melodi og Ord fra Moders Skød. En agtet, sindig og graaet københavnsk Socialistfører, der er født paa Fyen, ler hen til mig: »Der har vi nok Københavnerne!« Jeg er jo selv en ægte Københavner med K. Saa kommer Studenterskytterne og sluttelig Garden med gammel laset Fane til »Den Gang jeg drog af Sted«. Den faar en velvillig, strengt sagkyndig Bedømmelse. Militærvesen har alle disse »Muss-preussere« maattet lære at forstaa sig paa. Der skulde jo Kongen have redet i Spidsen, dobbelt høj med den mægtige Bjørneskindshue! Men nu kommer han langsomt gaaende i Admiralsuniform — du Danskes Vej til Ros og Magt, sortladne Hav! — Mange strækker Hænderne ud imod ham, alle raaber ham i Møde, som han og hans Følge skrider frem gennem Menneskemængden i langsom Højtidelighed, Skridt for Skridt, hen til den græsklædte Jordhøj paa Pladsens Midte, op ad de mange Trin til Æressædet højt over hele Menneskehavet.

Vi synger, men saa mange er vi, at Gardens mægtige Musikkorps ikke kan holde Sangen sammen, men Versenes Slutord ruller som et Ekko ud mod Yderkanterne.

Foran Kongesædet er Talerstolen rejst. Sønderjydernes Ordfører træder derop. Det er den unge Grev Schack fra Møgel-tønder, ved Krigens Udbrud med mange andre danske Tillidsmænd brutalt og meningsløst fængslet af Tyskerne og slæbt bort, nu Amtmand over det sydligste danske Amt.

Men han er ikke i Guldstriber og Fjerbusk. Han bærer den samme Festdragt som de andre Bønder og Borgere af Vælgerforeningens Styrelse: den sorte Frakke og Klaphatten. Med blottet Hoved ser han opad mod Kongen. Sollyset falder skarpt ned over det tætte Haar og de stærke lyse Øjenbryn, og en dyb Bevægelse glider hen over hans Ansigt. Fra brydsom Begyndelse hæver han sig gennem sin Tale til høj Pathos:

Et lille Udsnit af Kongeskansen paa Festdagen. Den sorte Stribe tilhøre er Gardens Bjørneskindshuer.

Grev Otto Didrik Schack taler til Kongen. Foran Talerstolen Vælgerforeningens festklædte Bestyrelse. Til højre sidder en Officersveteran fra 1864.

»Deres Majestæter, Deres kgl. Højheder, højtærede Forsamling!

Paa Dybbøl Banke, det dyrebareste Sted Danmark ejer, hvor Fortid og Nutid fører et Sprog, der stærkere end Mennesketunge formaar det, vidner om, at Herren har gjort store Ting imod os, mødes Danmarks Kongehus, Regering og Rigsdag — mødes Danmark selv i Dag med sønderjyske Landsmænd.

Saa skal da det Velkommen, der bydes af de Tusinder, der fra det genvundne Land er stævnede hid i Dag, lyde saa varmt

og hjerteligt, som det alene kan lyde fra Befolkningen sønden Aa til Danmarks Konge og Danmarks Folk.

Genforeningen bragte os ikke den Glædens Dag, vi liaabede paa — og hvad der fylder vort Sind og ikke kan glemmes, skal heller ikke glemmes i denne Stund og paa dette Sted, men som en dyb og alvorlig Tone klinge med i det store Kor af Løfter og Tak, der fra Dybbøl Banke vil lyde ud i Fremtiden.

Men Fortrøstning og Taknemlighed maa i Dag bære frem over det, der tynger. Med inderlig Tak vil vi mindes, at hvor Danmarks Konge hin Gang i Nattens Mørke besøgte de til Død og Undergang viede Skanser i en tabt Landsdel, der samles i Dag i Festsdagens Glans en dansk Konge af samme Navn med sit Folk for at føre det tilbage til Moderlandet.

Hvem turde have haabet dette, da for 6 Aar siden den tyske Dybbølfest skulde overtyde Verden om, at dette Land var tabt for Danmark for bestandigt? Men Festsalutten fra den tyske Flaade fik et grufuldt Ekko, der rullede gennem Verdenskrigen. Da Kanontordenen forstummede, sang Dybbøllærken atter over Vang.«

Taleren standsede betaget et Øjeblik. Højtidsstilhed som i en Kirke laa over de mange Tusinder. Og hør! Et Brus af jublende Lærkesang tonede og klang over vore Hoveder.

»Og saa dansk er dette Land og Folk hernede, at vi til Trods for det vidunderlige, vi oplever, føler: Vort Møde paa Dybbøl er ligesaa naturligt som den Fugls Kvidren, der for os staar som et Symbol paa det danske Folkesind; skal der fejres en Fest paa dette Sted, da maa det være et Møde som vort i Dag, hvor Dansk møder Dansk for ikke atter at skilles.

Og kommer vi hjem, færre og fattigere end vi drømte, og blandes der Afskedssmerte i Gensynets Glæde paa denne Dag,

der skiller Slægt og samler Slægt — der er dog noget, der er stærkere. Hvor Hjertet er for fuldt til at tolke sine Følelser i Ord, dér sænker sig Øje dybt i Øje for at sige det uudsigelige, dér lyder kun Velsignelsen, som rummer alt, Anger og Tilgivelse, Tak og Løfter for Fremtiden, men først og fremmest Kærlighed, Kærligheden, som forener i Adskillelsen, og som gør Genforeningen hellig, Kærligheden, der samler alt dansk, hvor det end findes paa Jorden.

Gud velsigne dem dernede, der længes hen til os i Dag!

Gud velsigne dig og dit Hus, Kong Christian!

Gud velsigne Danmark!

Det store Budskab, Genforeningen bringer til os Sønderjyder, er, at vi nu ikke mere skal bære dette Navn, men blive Danske, ikke kun i Sind, men ogsaa af Navn. Det er med Vemod, at vi giver Afkald paa dette Navn, under hvilket vi har elsket Danmark og alt, hvad der er dansk, med en Inderlighed og Hengivenhed, som den ikke fandtes større i Moderlandet, og det er med Sorg, at vi siger Farvel til det, fordi det endnu som Hædersmærke maa bæres af dem, vi ikke glemmer i denne Stund og som vi vil bevare i Troskab, saa længe der banker et dansk Hjerte dernede.

Men med inderlig Tak og Glæde tager vi imod Danmarksnavnet, mødes vi i Dag til Samarbejde for Danmarks Vel og Danmarks Fremtid. Den Kærlighed, der spirede og plejedes i de lange og trange Udlændigheds-Aar, skal nu bære Frugt — lød det før med særlig Varme i den Sang, vi vel hyppigst har sunget hernede: »Mig fryder din Ros, din Ære, mig knuger din Sorg, dit Savn«, saa skal det nu vise sig, at vor Kærlighed var saa stærk og ægte, at vi kan indfri vore Løfter, at vi vil møde Kravene og være med til at bære Byrderne, at det er sandt, naar vi synger videre: »Hver Glans, hver Plet vil jeg bære, som falder paa Danmarks Navn«, og at »om Trængsel og Nød du fristed, jeg elsker dig dobbelt ømt«.

Vi skal være dig gode og trofaste Sønner og Døtre, Danmark, det lover vi dig i Dag — det giver vi dig Haandslag paa, Kong Christian!

Ja, om Kongen samler vi os i denne Stund, den største vor Slægt har oplevet. Naar i svundne Dage Folket havde valgt

sin Konge, stævnedes det til Tinge for at hylde ham under aaben Himmel. Den 10de Februar, da vi Sønderjyder stemte os hjem, kaarede vi Kong Christian af Danmark til vor Konge. I Dag løfter vi alle som een vor Konge paa Skjold, som frie Mænd og Kvinder hylder vi Danmarks Konge og Dronning, nu ogsaa vor Konge og Dronning, idet vi samles i et tusindstemmig Hyldestraab:

Kong Christian
 °g
 Dronning Aleksandrine
 leve!«

— Det var en sær Skæbnens Førelse, at det blev Grev Schack, der var Sønderjydernes første Talsmand. Uoverensstemmelser angaaende Grænsedragningen havde holdt de vante Førstetalere tilbage. Disses Evner og Ydelser ufortalt: Grev Schack var den rette. Det djærve Du til Kongen faldt med naturlig Kraft fra hans Læber. »Kongens Lensmand« paa Møgeltønder Slot ramte med sine skønne Ord det inderste i Sønderjydens Sindelag: det var »den lovlige og retmæssige Konge«, der var vendt tilbage. Saaledes havde det allerede lydt i Velkomsthilsenen fra den »gamle danske By« Haderslev. Og denne Tankegang fandt den fuldeste Genklang i Kongens fine Beskedenhed og Slægtsfølelse, som den ytrede sig Gang paa Gang i hans Svar paa Befolkningens Hyldest: Jeg mindes min Bedstefader og min Fader, hvem jeg ønsker havde holdt her i mit Sted, havde han sagt straks ved Grænsen.

Nogle af de slesvigske Førere steg nu op ad den høje Trappe, og Dækket blev draget fra to store Guldhorn, der var Befolkningens Hyldestgave til Kongen. »De skal vidne om, at Sønderjylland altid har været dansk, og om vor Glæde over at være blevet forenede igen med Danmark«, sagde deres Talsmand, den gamle Kaptajn fra Aabenraa, ved Overrækkelsen.

Et naturligere og værdigere Symbol kunde ikke være valgt. 1639 fandt en Bondepike ved Landsbyen Gallehus tæt udenfor Møgeltønder, hvor i Oldtiden Vejen fra Ribe til Tønder løb forbi, et prægtigt Guldhorn. 1734 fandtes et andet tæt ved. Af alle de mange er det de mærkeligste Oldtidsminder, der

nogensinde er fremdragne af Danmarks Jord. Det ene bærer en Runeindskrift paa Gammeldansk, der oversat paa Nutidssproget lyder: Jeg, Lægæst fra Holte, gjorde dette Horn. Det er de ældste Ord, der er bevaret af dansk Tunge. Sammen med de danske Runestene fra Dannevirke er de Jordens egne utvetydige Vidnesbyrd om den danske Odelsret til Landet. Da sidenefter en Guldsmed stjal dem fra Kunstammeret i København og smeltede dem om, skrev vor største Digter, Adam Oehenschläger, Digtet »Guldhornene«, der lagde Grunden til hans Berømmelse. Nu skænkede Sønderjyderne Kongen Hornene i Guld.

Dæmpet lyder Musikken og Sangen til:

»Slumrer sødt i Sies vigs Jord,
Dyrekøbt den blev ved Eder.
Sommeren sit Blomsterflor
Over Eders Grave breder;
Mindet flyver som en Fugl
Hen til Slesvigs grønne Vange,
Synger der fra Gravens Skjul
Ensomt sine simple Sange.«

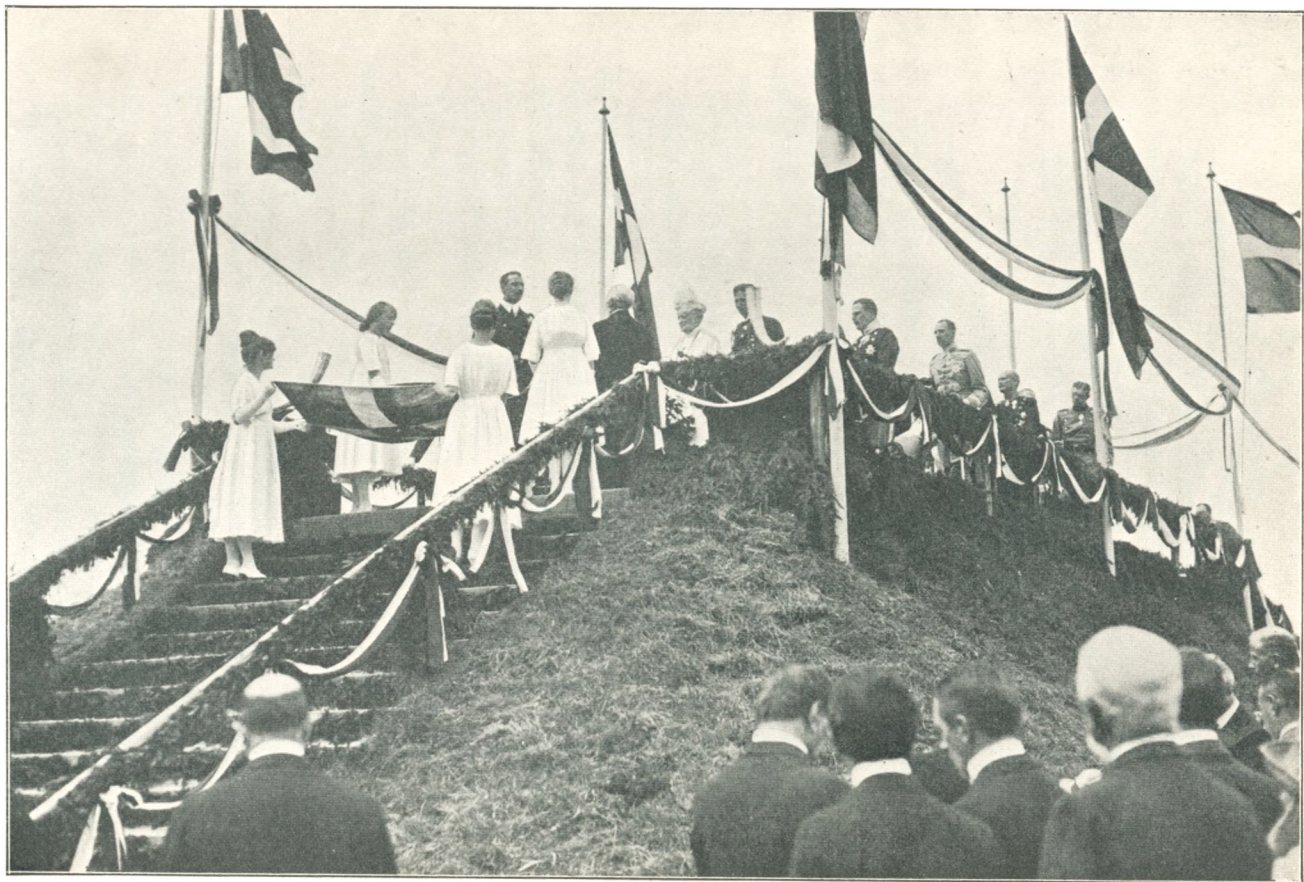
mens en gammel Mand, Veteranen Hans Thomsen fra Sunds-
mark paa Als, menig Soldat i 1864, langsomt, langsomt steg op
ad Trinene, fulgt af fire hvidklædte unge Piger, der bar et gam-
melt Flag udfoldet mellem sig — det sidste danske Flag, der
i 64 var strøget i Sønderborg, trofast skjult i Haabet om Gen-
oprejsningen i den danske Familie Reimers' Gemme.

Nu, da det igen kan vaje stolt og frit,
Beder vi vor Konge: Tag det, det er dit!

Vi har elsket det, mens vore Hjerter led;
Hjerter brast, men ikke deres Kærlighed.

Den fik vore Børn i Arv, og med vort Sprog
har vi givet dem at elske Dannebrog.

Ved dets Dug svor nye Slægter Faneed —
Tag vort gamle Flag, tag vor Trofasthed!

Flaget overrækkes. Foruden Kongen, Veteranen og de fire unge Piger ses Enkedronningen og flere Prinsers.
Til højre og til venstre de to Guldhorn fra Gallehus. Grebne af Øjeblikkets Stemning
har Forgrundens Tilhørere sænket Hovedet.

Paa disse Vers, som Hans Thomsen fremsagde, svarede Kongen:

»Dybt rørt takker jeg for de gamle Veteraners Flag, som de i saa mange Aar har gemt til den Dag, vi alle haabede paa« — og saa løftede han Flagdugen og kyssede den: »Jeg modtager Eders og vort Flag, og idet jeg kysser dets gamle Dug, kysser jeg Jeres Trofasthed. — Det er med bevægede Hjerter, alle vi nordfra staar blandt Eder Sønderjyder. Vor Herre har lønnet Eders Trofasthed, men en Tak skal ogsaa rettes til de allierede Magter, som forstod vor fælles Hjertesag.

Den Jord, vi staar paa, er hellig for os alle; thi her gav Fædrene Livet som Indsats, og det Slægten før os kæmpede for og haabede paa, sker Fyldest for os i Dag; netop her mindes vi derfor dem, der med uvisnelig Hæder indskrev deres Navne paa Danmarks Bavgasten.

Vi mindes min Bedstefar, hvis Hjerter hang ved denne Landsdel; vi mindes min Far, hvis Følelser ikke var mindre, og hvem det ikke blev forundt at staa her i Dag i mit Sted. Vi mindes alle dem, der blandt Slægten hernede betegnedes som de ypperste.

Sønderjyder, tag ved mig vort Haandslag som Tak for den Trofasthed, hvormed I gennem de mange trange Aar bevarede Kærligheden til Danmark, til vort Sprog og til vore fælles Minder. Indtag Eders Sæde blandt os, hvor Eders Plads saa længe stod tom, og byg i Fællesskab med os Danmarks Fremtid. Gud signe Danmark! Gud velsigne Eder!«

Kongens mægtige Røst kunde høres over hele Skansen. Ved Talens Slutning kastede han sig om Halsen paa den gamle Mand og kyssede ham.

Mens en Deputation af sørgeklædte Kvinder overrakte Dronningen en simpel og enkel Buket Blomster, voksede paa slesvigske Jord, samledes Tankerne om alle de unge Mænd, der var faldet i Verdenskrigen, og om den dybe Sorg i deres Slægt.

Det strømmende Stemnings væld i Grundtvigs dejlige Digt om Istedslaget:

Guds Fred med vore døde
i Danmarks Rosengård,

Guds Fred med dem, som bløde
af dybe Hjertesaar!

havde fundet et nyt og skønt Udtryk i en Kantate til denne Dag. Om den nye Ungdomsskare, der, dybest set, var faldet for det danske Sies vigs Sag, lød i Dag en ung Digters nye Ord:

Kor:

De gav sig selv med Pligtens Sind
Paa fremmed Jord for fremmed Sag,
Og mangen gaar i Stuen ind
Og græder ud paa Glædens Dag.

Solo:

De Døde er ikke borte, de sover kun her og der
Under Tavler af Sten, under Kors af Træ i Døgnenes skiftende
Vejr.

De Døde er ikke borte, de er os bestandig nær
I den klare Sol, i den kolde Dugg, i det straalende Maaneskær.

De Døde er altid hos os. Naar Erindring bøjer til Bøn,
Er en Fader os nær, er en Broder os nær, og den inderligt elskede
Søn.

De Døde er ikke døde, de er mere end Taarer og Ler,
Usynligt er de med Hjerte og Aand i alt, som omkring os sker.

Der blev endnu sagt mange gode Ord. H. P. Hanssen, Slesvigernes Organisator, der i mange Aar havde været deres Talsmand i den tyske Rigsdag, pegede paa alle de berømte Kampens og Historiens Steder i Landskabet, der laa udbredt som et Tæppe for Bakkens Fod. Snart var det ovre fra Broagerlands tvillingtaarnede Kirke, der i milevid Afstand dukker op over hele Egnen, snart nordpaa fra Bredden af Alssund, at Bomber og Granater var slaaet ned over Banken, og fra Skanserne hørtes Raabene: Dæk, dæk, Broager, dæk! Dæk, dæk, Ragebøl, dæk! Han mindedes særlig Christian IX.s Besøg i

de sønderskudte Skanser, og de norske og svenske Frivillige, der havde kæmpet for Danmark; han talte om de Mænd, der, fødte paa Egnen, havde gjort deres Indsats i Danmarks Aandsliv, Maleren Eckersberg, Historikeren A. D. Jørgensen og Digteren Herman Bang.

Flensborgpartiets Fører, Peter Grau, talte om »de udelukkede Forposter«, og Danmarks Statsminister, Neergaard, sluttede sin Tale om »dem, der blev tilbage, dem, der havde kæmpet saa trofast og udholdende som nogen« med disse Ord: »Det kan jeg sige paa Regeringens Vegne, ja, paa hele det danske Folks Vegne: *de skal ikke blive glemt.*« Mens endnu en Mand fra Sønderjysk Arbejderforening og en Mand fra den danske Rigsdag talte, var en lille Stump paa 4—5 Aar kommen løs og var entret op ad den høje Trappe, for at se hele den kongelige Herlighed paa nært Hold. Hun kiggede ogsaa nøje efter og havnede hos en af Prinserne.

Da Kongen brød op, strømmede Veteranerne, der sad paa Hæderspladserne, sammen om ham, og han trykkede Hænder til alle Sider. Det sidste jeg saa til ham, var oppe fra Skansevolden. Han var ved at stige op i sin Bil udenfor paa Marken og rystede paa Hovedet: han kunde ikke mere. Men da han kørte, løb mange en Genvej tværs over Markerne for at faa endnu et Glimt at se af Kongen — deres Konge.

Der var Dagen igennem Fest overalt. Gik man gennem Garderne i den lune Aften, hørte man Hus for Hus de gammelkendte Sange ud fra de aabne Vinduer. Krigsskibene laa illuminerede ude paa Sundet og afbrændte et stort Fyrværkeri. For Kongen sluttede Dagen med et Fakkeltog ned til Skibet. Efter at Salmen:

»Altid frejdig, naar Du gaar
Veje, Gud tør kende«

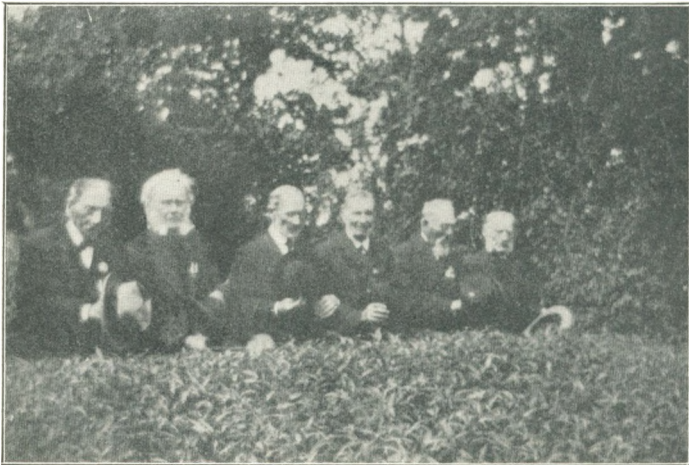
var sunget af Folkemængden, opløste den sig ganske stille. Med to af mine Kolleger var jeg paa Vejen hjemad til Sove-

Kongen hilser paa Festpladsen efter Højtidelighedens Afslutning paa de gamle. Begejstring og Lykke præger høj og lav, gammel og ung.

kupéerne, da vi paa en Terrasse nede ved Fjorden traf paa et Selskab af Studenter, der havde ligget i Sommerlejr ved Vemmingbund under Professor Vilhelm Andersens Ledelse, og vi tog mod venlig Indbydelse. Da Professoren med et Glas Rhinskvin i Haanden holdt Tale for dette ejendommelige Genforenings-selskab af »Administrationens Spidser og den studerende Ungdom«, hørtes der en kraftig Røst: »Og saa mig fra Torpedobaaden«

— det var en Matros, der vilde med, og som kom med, en Folkets Røst, hvis Krav ikke kunde overhøres paa en saadan Dag. Endnu en kort Spaseretur i den lyse Nat langs med Alssund — og saa var for mig Dybbøldagen til Ende.

Veteraner ved den store Fællesgrav paa Dybbøl Banke.
Den danske Stat har skænket hver Veteran fra 64 en
Frirejse til Sønderjylland efter Genforeningen.

Nu kunde jeg for saa vidt standse, som jeg ikke selv var med til mere; thi den næste Dag gik det hjemad, som vi var kommet.

Men nogle enkelte Træk fra Kongerejsen i de følgende Dage maa jeg dog føje til, fordi de for mig hører med til Festen for Genforeningen, og jeg derfor ogsaa synes, de bør gøre det for andre.

Vi Danske har med Rette følt det kejslerligt tyske Ord om, at Tyskland ikke vilde udlevere en Fodsbred af den Jord, der var købt med tysk Blod, som begrebsforvirrende, ja som et Slag i Ansigtet paa Ret og Skel. Men til vore egne Hjerter taler dette dyrekøbte Land, taler Dybbøls blodbestænkte Jord sit særlige Sprog. Hvilket følede Menneske af dansk Nation kan staa

paa den største af Fællesgravene og læse Indskriften: »Hier ruhen 201 tapfere Dänen«, uden at han gribes om Hjertet af Tanken paa denne fejre Ungdom, der paa Pligtens Bud satte Livet til i den haabløse Kamp for deres Land, af de sejrige Fjender slæbtes sammen i en Massegrav og maatte nøjes med deres Tapperheds Anerkendelse paa et fremmed Sprog, mens deres eget blev forjaget, ikkun med Erobrerens Ret, fra den forsvarede kærnedanske Jords Overflade — indtil nu!

Og dog virker de to danske Soldaters Grav i Husmandshaven ved Bøffelkobbøl Skov endnu stærkere; thi den er bleven et Symbol paa Befolkningens Troskab, primitivt, letfatteligt for ethvert Barn, og omgivet af Poesiens straalende Glans. Store afgørende Begivenheder og Forhold samler sig tit for Folkfantasien om enkelte gribende Træk i Enkeltpersoners tragiske eller heroiske Skæbne eller Handling — det ser vi klarest i Sagatidernes Overleveringer til Eftertiden. Da Jep Fink begrov de to Soldater, der, udsendte paa Recognoscering, blev skudtovre fra Skoven og laa paa Landevejen ved hans Hus, eviggjorde han ved sin Gerning ikke blot Soldaternes Skæbne og sit eget Navn, men gav det skønneste Stof til Sang:

De vog dem, vi grov dem en Grav i vor Have,
lagde dem ved Siden af den alfar Vej,
alle vore Blomster skal smykke deres Grave,
Sønderjyske Piger, I forglemme det ej!
— »Hvem gemmer vi vel ellers vore Kranse til,
Søster, hvad er det, du siger?
Lad Fjenden plukke Blomster derude, hvor han vil,
Nælder hos de sønderjyske Piger.«

De ligger og lytter i Jorden dernede,
lytter til hvert Fodtrin paa den alfar Vej,
lytter om paa Landsmaal en Læbe vil bede:
Sønderjyske Piger, I forglemme dem ej!
— »Og skulde vi vel have saa glemsomt et Sind,
Søster, hvad er det, du siger?
De døde har vi tegnet os i Hjerterne ind,
de bor hos de sønderjyske Piger.«

Paa Næstedagens Bilfart tværs over Landet fra Sønderborg til Tønder var Huset og Haven ved den alfare Vej overfor Bøffelkobbøl Skov det første Sted, Kongen standsede, for at hædre Graven og de trofaste, der nu har overtaget Æresvagnen.

Graven i Husmandshaven ved Bøffelkobbøl Skov.

Gennem Graasten, A. D. Jørgensens Fødeby, gik Farten videre til Rinkenæs, hvor Mindesmærket staar over Sejer Steffensen, den første danske Soldat, som faldt i Trearskrigen 48—49—50:

Første Skud fra Krigerskare
voldte Byen Skræk og Fare,
men med Tak og Pris og Hæder
broderlig vi mindes Eder,
som for os i første Møde,
Sejr vandt, hvor »Sejer« døde.

og den fortsattes med Flensborg Fjord og Kollundskovs Kløfter paa venstre Haand.

Landevejen fra Sønderborg til Tønder, fra Øst til Vest, skærer Landevejen fra Nord til Syd, fra Aabenraa til Flensborg, tæt ved Krusaa, 5 til 10 Minutters Gang nord for den nye Grænse. Kongens Automobil standsede ved en Skare paa et Par hundrede danske Flensborgere, der stod paa Korsvejen

De danske Flensborgeres Møde med Kongen paa Korsvejen ved Krusaa.

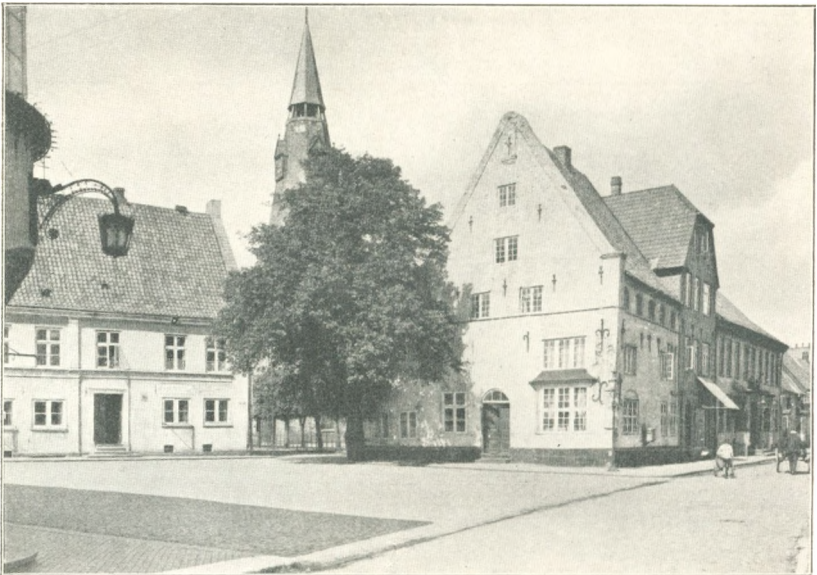

under et gammelt falmet Flag med Frederik den Syvendes Navnetræk. Der veksledes nogle gode Ord, men det var svært at faa sunget »Der er et yndigt Land«.

Faa hundrede Alen syd derfor stod flere tusind Mennesker fra Flensborg, som ikke havde kunnet faa Pas. —

Ind gennem Landet var mange Steder de gamle Folk sat til Rette paa en Stol ved Landevejen for at faa Kongen at se. Paa Toppen af en lille Hedehøj, paa sin egen Jord, stod en gammel Mand ganske alene med et stort Dannebrogflag ved sin Side og bukkede dybt for hvert af Automobilerne, naar de kørte forbi.

Efter den officielle Modtagelse paa det morsomme gamle

Torvet i Tønder.

Torv i Tønder samledes ved Amtshuset den Kreds af dansk-sindede Borgere, der ved Krigens Begyndelse var blevet arresteret og under Haan og Trusler ført gennem Tønder Gader. De mindedes overfor Kongen dette i kraftige Ord, og fortalte, hvorledes Amtets højeste Embedsmand havde truet dem med, at naar Krigen var til Ende, ogsaa den sidste Gnist af Danskhed

skulde være slukket. Kongen anerkendte i venlige Ord deres berettigede Harme, bad dem dog ikke gengælde ondt med ondt, som det var vor Nationalkarakter fremmed, men slutte sig sammen, glemme Had og Strid og tænke paa den fælles Fremtid og det fælles Arbejde. — Kongen tog den Aften ind som Gæst paa Møgeltønder Slot.

Og lad mig saa slutte denne Beretning, som nødvendigvis har forment sig som noget af en Kongesaga, med Kongens Besøg i det udpræget tysksindede Højer, en Flække med Storbønder ude i Marsken ved Vesterhavet. Skønt danske af Hjemmesprog er de fra gammel Tid tysksindede. De har haft Raad til at lade deres Sønner studere til Lærer, til Præst og til Dommer — ved Universitetet i Kiel! Byraadet modtog Kongen paa Torvet. Borgmesteren bød paa Tysk Kongen velkommen og henviste til Afstemningen, der jo tydeligt havde vist Byens Sindelag. Men han turde forsikre, at Højers Beboere ønskede at være loyale Statsborgere, saa langt det var dem muligt. Kongen svarede dem paa Dansk: »Jeg er altid glad ved at træffe ærlige Folk. Man kan ikke den ene Dag staa paa den ene Side og den næste Dag paa den anden. Alt, hvad der kan gøres, vil jeg sørge for, hvis Borgerne vil holde, hvad de har lovet, og rette sig efter Loven.«

Den Uret, Tyskerne begik mod vore Landsmænd, vil vi i vor rene Lykke ikke gøre dem efter.

Den gennem Aarhundrederne standende Strid mellem Tysk og Dansk, der i de lange Tidsspand mest førtes ubevidst i Smaamandens daglige Liv, derpaa tog Form af den tysktalende eller dog tyskdannede Overklassen — Adels, Præsters og Borgeres — Tilsidesættelse af Bondestand og Bondemaal, for endelig, efter Nationalitetstankens Gennembrud i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, at slaa ud i en vekslende Krigslykkes Gnister — den Strid er ikke sluttet med Genforeningsdagen! Den føres videre sydfor som nordfor den nye Grænse. Sydfor Grænsen vil de Danske kræve og hævde deres Ret, og vi har ikke Lov til at svigte dem, indenfor de Former,

som deres Stilling som loyale tyske Statsborgere paalægger dem og os; nordenfor vil vi ikke blot hævde vor, men vi vil ogsaa yde de nationale Modstandere deres fulde Ret. Alle Danske slutter op om Kongen, der har givet sit Ord derpaa overfor de tysksindede Folk fra Højer — »Hovringerne« er forresten deres Navn paa godt gammelt Dansk.

Denne Tid lige efter Verdenskrigen er, skønt ogsaa streng for os, dog paa vor Side i Kampen. Den skal udnyttes, saa længe den varer, — godt, klogt og retfærdigt.

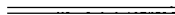
Vi kan som Nordboer med Stolthed vise hen til en anden og bedre Form for Afgørelsen af nationale Modsætninger end Krigens. Ved den svenske Konges Fasthed skete Unionsopløsningen mellem Sverrig og Norge ublodigt i 1905, og i December 1914 tog hans Søn det ædle Initiativ til Samarbejdet mellem alle tre nordiske Riger overfor Verdenskrigens Farer og Vanskeligheder. Og vi Danske kan pege paa Islands Frigørelse i 1918, der har ført til national Forsoning og nationalt Venskab. I den Aand vil vi skride til Løsningen af vore nye nationale Opgaver, med rolig Taalsomhed, men ogsaa med den gode Samvittigheds faste Krav.

En af Fortidens sønderjyske Førere vovede i sin Tid som Valgsprog for den danske Sag at tage selve Bjergprædikenens Ord:

Hvad I vil, at Menneskene skal gøre mod Eder, skal I og irøre mod dem.

Under dette Tegn skal vi sejre i de kommende Aarhundreders fortsatte Strid mellem Tysk og Dansk. Det er vor lyse Tro til Fremtiden.

Højt, højt hæver vi vor Fane,
Frem gennem Tiden bærer vi vort Land!

~<Xsko iæ
"BIBLIOTEKS^
FOREMLNOENh
A.F Wirf*

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Dis-Danmark

1 1 8 7 9 5